

Index

Chapter No.	Chapter Name	Page No.
1.	Fundamentals of Microsoft Access 2010	1
2.	Creating Databases in Access 2010 (Part 1)	28
3.	Creating Database in Access 2010 (Part 2)	51
4.	Working with Forms (Part 1)	71
5.	Working with Queries in Access 2010	88
6.	Using Queries that Calculates	110
7.	Working with Reports in Access 2010 (Part 1)	128
8.	Validating Data in Access 2010 (Part 1)	158
9.	Creating Tables from Scratch	187
10.	Exploring Datasheet View	218
11.	Working With Datasheet View	245
12.	Exploring Data Types and Field Properties in Access 2010	261
13.	Working with Relational DBMS in Access 2010	291

ज्ञानगंगा घरघरी

Index

Chapter No.	Chapter Name	Page No
1.	Getting Started With Excel 2010	1
2.	Exploring Excel Ribbon Interface in Excel 2010	18
3.	Exploring Quick Access Toolbar in Excel 2010	40
4.	Getting Around in Excel 2010	55
5.	Organizing Worksheets in Excel 2010	67
6.	Entering Data in Worksheets of Excel 2010	83
7.	Creating your First Worksheet in Excel 2010	105
8.	Selecting Data in your Worksheet	123
9.	Worksheet Basics in Excel 2010	133
10.	Working With Ranges in Excel 2010	164
11.	Referencing Cells In Excel 2010	178
12.	Working With Data Entry Tools in Excel 2010	191
13.	Working with Formulas in Excel 2010	208
14.	Working with Functions in Excel 2010 (Part 1)	228
15.	Working with Functions in Excel 2010 (Part 2)	247
16.	Creating Simple Charts in Excel 2010	269
17.	Formatting Charts in Excel 2010	294

Index

Chapter No.	Chapter Name	Page No.
1.	Getting Started With Word 2010	1
2.	Exploring Ribbon Interface In Word 2010	14
3.	Exploring Quick Access Toolbar	34
4.	Customizing Word 2010	40
5.	Working with Documents	59
6.	Editing Your Documents	78
7.	Working With Navigating Tools	95
8.	Working With Text Selecting Tools	108
9.	Working with Search, Find and Replace Tools in Word 2010	121
10.	Working With Copying and Moving Tools in Word 2010	139
11.	Working with AutoCorrect Feature in Word 2010	156
12.	Working With Views and Viewing Tools in Word 2010	173
13.	Formatting Characters of your Documents in Word 2010	192
14.	Formatting Paragraphs of Your Documents	225
15.	Formatting Pages of Your Documents	244
16.	Working With Bullets and Numbering Tools	266
17.	Working With Headers, Footers, Footnotes and Endnotes	280
18.	Working With Tables in Word 2010 – Basics	306

ज्ञानगंगा धरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 521 (S2)

समाजशास्त्राचे अभिजात विचारवंत

लेखक : प्रा. विजय मारूळकर, डॉ. सर्जेराव सालुंखे, डॉ. भा. कि. खडसे

घटक १ : ऑगस्ट कॉम्ट	१
घटक २ : हर्बर्ट स्पेन्सर	१३
घटक ३ : एमिल दुरखीम : जीवन वृत्तान्त (एमिल दुरखीम)	२७
घटक ४ : समाजशास्त्र : सामाजिक तथ्यांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास (एमिल दुरखीम)	३५
घटक ५ : समाजातील श्रमविभाजन (एमिल दुरखीम)	४२
घटक ६ : दुरखीमचा आत्महत्येविषयक सिद्धान्त (एमिल दुरखीम)	५३
घटक ७ : धर्माचा सामाजिक सिद्धान्त (एमिल दुरखीम)	६४
घटक ८ : मॅक्स वेबर	७२

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 521

ज्ञानगंगा घरोघरी

शिक्षणाचे तात्त्विक यथार्थदर्शन

लेखक : प्राचार्य वि. म. कुलकर्णी, प्रा. ना. गं. पवार, डॉ. म. बा. कुंडले, प्रा. श्री. रा. गुणे

घटक १	: तत्त्वज्ञानाचा अर्थ आणि त्याची व्याप्ती	९
घटक २	: शिक्षणतज्ज्ञांच्या दृष्टिकोनातून शिक्षणाचे तत्त्वज्ञान	१६
घटक ३	: शैक्षणिक तत्त्वज्ञानातील पंथ किंवा संप्रदाय	४५
घटक ४	: शिक्षण, मूल्ये व संस्कृती	६६

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 522 (S1)

शाळाविहीन समाज

संकल्पना विवरण : डॉ. अरविंद दुनाखे

घटक १ : प्रचलित शाळा (शैक्षणिक संस्था) विसर्जित करण्याची आवश्यकता	१
घटक २ : शैक्षणिक संस्थांच्या कार्यासंबंधी आकलन	१६
घटक ३ : विकासाचे कर्मकांड	२२
घटक ४ : सामाजिक संस्थासंबंधी वर्णपट	३४
घटक ५ : अतार्किक भ्रामक तर्कसंगती	४६
घटक ६ : शिक्षणाचे जाळे	५१
घटक ७ : कलंदर वृत्तीच्या माणसाचा पुनर्जन्म	७४

(शाळाविहीन समाज ही संकल्पना प्रथमतः इव्हान इलिच यांनी मांडली. त्यामुळे त्यांच्या डिस्कूलिंग सोसायटी या पुस्तकाचे विवरण करताना व्यापक आधार घेण्यात आलेला आहे.)

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 522

ज्ञानगंगा घरोघरी

शिक्षणातील सामाजिक व सांस्कृतिक यथार्थदर्शन

लेखक : प्राचार्य विश्वंभर कुळकर्णी, प्रा. मधुकर सोनार, प्रा. श्री. रा. गुणे, प्रा. (सौ.) प्रतिभा वीरकर

घटक ५	: शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ आणि व्याप्ती	१
घटक ६	: डर्कहीम, वेबर व मॅनहीन यांनी प्रतिपादलेल्या शैक्षणिक उपपत्ती	१०
घटक ७	: प्रबोधनानंतरच्या भारतीय समाजाचे बदलते स्वरूप आणि शिक्षण	१९
घटक ८	: शिक्षणाचा नवीन दृष्टिकोन : विचार आणि कृती	२७

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)
EDU 523 (P-I)

संशोधन मार्गदर्शिका : भाग - १

लेखक : डॉ. सुरेखा कुंडले, डॉ. मीनाक्षी बरवे

घटक १ : संशोधनपूर्व तयारी	१
घटक २ : संशोधन आराखडा	१८

ज्ञानगंगा धरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 523 (P-II)

ज्ञानगंगा धरोघरी

संशोधन मार्गदर्शिका : भाग - २

लेखक : डॉ. सुरेखा कुंडले, डॉ. मीनाक्षी बरवे, डॉ. संजीवनी महाले

घटक १ : संशोधन आराखड्याचे पुनरवलोकन	१
घटक २ : संबंधित साहित्याचा व संशोधनाचा आढावा	२७
घटक ३ : संशोधनाची कार्यवाही	४७
घटक ४ : संकलित माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन	९२
घटक ५ : संशोधन अहवाल लेखन	११७

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 523

संशोधन पद्धती

लेखक : डॉ. प्रकाश देशपांडे, डॉ. एन. के. पाटोळे

घटक १	: संशोधन म्हणजे काय?	१
घटक २	: संशोधनाची साधने	७
घटक ३	: संशोधन समस्या	२४
घटक ४	: संशोधन, नियोजन व आराखडा संबंधित साहित्याचा अभ्यास	३१
घटक ५	: संशोधन, नियोजन व आराखडा	३७
घटक ६	: संशोधन, नियोजन आणि आराखडा संशोधनातील आधारसाहित्याचे स्वरूप, भूमिका	४२
घटक ७	: संशोधन आराखड्याचे लेखन	४८
घटक ८	: ऐतिहासिक पद्धती	५४
घटक ९	: वर्णनात्मक सर्वेक्षण पद्धती	५८
घटक १०	: विश्लेषणात्मक सर्वेक्षण पद्धती	६९
घटक ११	: प्रायोगिक पद्धती	७६
घटक १२	: संशोधन अहवालाचे लेखन	८३

ज्ञानगंगा धरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 524 (WB)

कार्यपुस्तिका

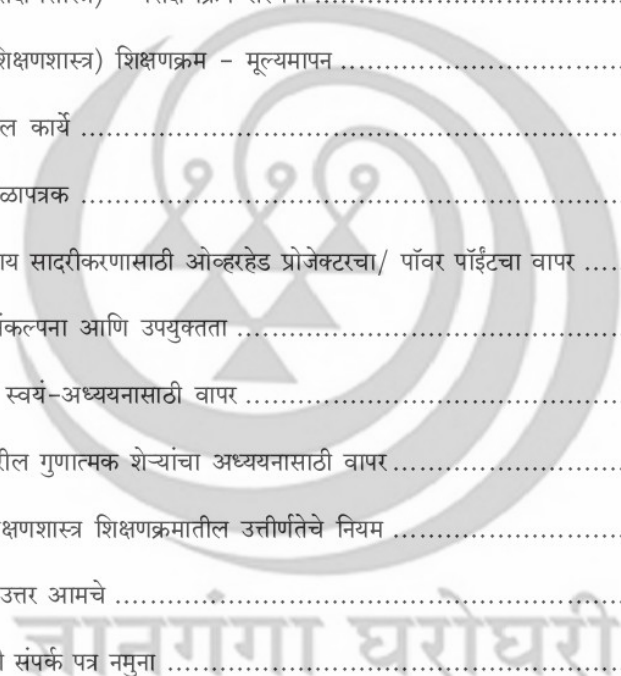
संशोधनात सांख्यिकी तंत्राचे उपयोजन : प्रात्यक्षिक कार्यपुस्तिका

लेखक : डॉ. संजीवनी महाले

प्रात्यक्षिक १	: असामूहिक संख्यात्मक माहितीचे (सामग्रीचे) सामूहिक माहितीत रूपांतर करणे	१
प्रात्यक्षिक २	: संख्यात्मक माहितीचे मध्यमान काढणे	७
प्रात्यक्षिक ३	: संख्यात्मक माहितीचे प्रमाण विचलन काढणे	१४
प्रात्यक्षिक ४	: संख्यात्मक माहितीवरून स्पिरामनच्या गुणानुक्रम पद्धतीच्या साहाय्याने सहसंबंध गुणांक काढणे	२०
प्रात्यक्षिक ५	: वैज्ञानिक गणकयंत्राच्या (Scientific Calculator) साहाय्याने मध्यमान, प्रमाण विचलन आणि सहसंबंध काढणे	३०
प्रात्यक्षिक ६	: दोन गटांसाठी टी-चाचणीचा वापर करून सार्थकता पातळी निश्चित करणे	३६
प्रात्यक्षिक ७	: एकाच गटावर एकापेक्षा अधिक चाचण्या दिल्यानंतर त्यातील फरकाचा शोध घेणे	४३
प्रात्यक्षिक ८	: तीन न्यादर्श गटांसाठी एकमार्गी प्रसरण विश्लेषणाचा वापर करून गूढीची सार्थकता पातळीपर्यंत तुलना करणे	५५
प्रात्यक्षिक ९	: काय स्क्वेअर चाचणीचा (२X२ कॉन्टिजन्सी कोष्टक) वापर करून गटातील फरक निश्चित करणे	६३
प्रात्यक्षिक १०	: विलकॉक्सन मॅन व्हिटने चाचणीचा वापर करून दोन गटातील फरकाचा शोध घेणे	६९

अनुक्रमणिका

१.	स्वागत आणि अभिनंदन !	१
२.	मार्गदर्शिकेची उद्दिष्टे	१
३.	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे वेगळेपण	१
४.	मुक्त विद्यापीठाच्या एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) शिक्षणक्रमाचे वेगळेपण	४
५.	अभ्यासकेंद्राचे सहकार्य	६
६.	एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) - शिक्षणक्रम संरचना	७
७.	एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) शिक्षणक्रम - मूल्यमापन	९
८.	संपर्कसत्रातील कार्ये	१०
९.	संपर्कसत्र वेळापत्रक	१३
१०.	दीर्घ स्वाध्याय सादरीकरणासाठी ओव्हरहेड प्रोजेक्टरचा/ पॉवर पॉईंटचा वापर	२०
११.	संमंत्रण : संकल्पना आणि उपयुक्तता	२५
१२.	ग्रंथालयाचा स्वयं-अध्ययनासाठी वापर	२७
१३.	स्वाध्यायावरील गुणात्मक शेत्यांचा अध्ययनासाठी वापर	२९
१४.	एम. ए. शिक्षणशास्त्र शिक्षणक्रमातील उत्तीर्णतेचे नियम	३०
१५.	प्रश्न तुमचे उत्तर आमचे	३१
१६.	विद्यापीठाशी संपर्क पत्र नमुना	३५
१७.	द्वितीय वर्षासाठी प्रवेश	३६
	परिशिष्टे - १ ते १०	३७-५२

Contents

UNIT 1: PARTS OF SPEECH.....	3
UNIT 2. SENTENCE STRUCTURE	13
UNIT 3: TENSES, VERBS, AUXILIARIES	20
UNIT 4: ARTICLES AND PREPOSITIONS	37
UNIT 5 CHANGE OF VOICE.....	50
UNIT 6: DIRECT AND INDIRECT SPEECH	56
UNIT 7: TRANSFORMATION OF SENTENCES	66
UNIT 8 PUNCTUATION AND CAPITAL LETTERS	78
UNIT 9: EXPRESSIONS AND CONVERSATIONS.....	87
UNIT 10 HOW TO MAKE SPEECHES	101
UNIT 11: VOCABULARY BUILDING.....	112
UNIT 12: COMPREHENSION AND COMPOSITION	142

Index

UNIT 1 : ABOUT FRANCE	5
UNIT 2: SALUTATIONS AND FRENCH SPEAKING COUNTRIES	17
UNIT 3 : ARTICLES AND NOUNS	32
UNIT 4 :PRONOUNS, PROFESSIONS, NUMBERS AND TIME.....	47
UNIT 5 :L'ADJECTIFS (THE ADJECTIVES).....	64
UNIT 6 : VERBS.....	75
UNIT 7 : PRONOMINAL VERBS, ARTICLES.....	110
UNIT 8 : TENSES	122
UNIT 9 : TENSES AND PRONOUNS	138
UNIT 10 : TENSES AND ADJECTIVES	153
UNIT 11 : TENSES, DIRECT AND INDIRECT SPEECH	168
UNIT 12 : TIPS FOR EFFICIENT LEARNING OF FRENCH.....	184
VOCABULAIRE.....	189

ज्ञानगंगा घरोघरी

Contents

Unit 1: Introduction.....	4
Unit 2 : Essen und Trinken	32
Unit 3 :Familie, Häuser und Schule	61
Unit 4 :Sprachen und Länder	91
Unit 5 : Freizeit und Hobbys	101
Unit 6: Freunde und Verabredungen.....	116
Unit 7 : Reisen und Wetter	131
Unit 8: Körper and Gesundheit	153
Unit 9: Beruf.....	170
Unit 10: Kleidung.....	180
Unit 11 : Dialog.....	196
Unit 12 : Wortschatz und Gegenteile.....	216
German Vocabulary.....	234

ज्ञानगंगा घरोघरी

GEN121: Cyber Security

Contents

Unit 1: Introduction to Cyber Security	4
Unit 2: What is Data Privacy?	9
Unit3: Computer Security Threats	13
Unit 4: Online Scams & Frauds	20
Unit 5: What is Phishing?	25
Unit 6: Ransomware	30
Unit 7: How to Keep Your Kids Safe Online	33
Unit 8: How to Avoid Getting Addicted to Facebook	38
Unit 9: Dos and Don'ts of Internet Security	44
Unit 10: What is Browser Sandbox Protection?	50
Unit 11: Gmail Security	52
Unit 12: Mobile Device Security	55
Unit 13: Tips and Tricks on Securing Your Android Devices	60
Unit 14: Top 10 Web Hacking Techniques of 2014	64

ज्ञानगंगा घरोघरी

COURSE SYLLABUS

Semester 01

AECC01 - AEC111: ENGLISH COMMUNICATION

PROGRAMME INFORMATION

SN	Description	Details
1	University	Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik - 422 222, Maharashtra, India Website: http://www.ymou.ac.in/
2	School	School of Architecture, Science and Technology
3	Discipline	Science
4	Level	UG
5	Course Used in	V92: B.Sc.
6	Designed for Full Compliance to these UGC Documents:	(1) <u>Instructional Template</u> (2) <u>Templates of Syllabi for CBCS</u>

COURSE INFORMATION

Sem	Code	Course Name	Credits	CAT	EE	TM	Type	Category
01	AEC111	English Communication	4	20	80	100	T	AECC

PRESUMED KNOWLEDGE AND LEARNING OBJECTIVES

Presumed Knowledge	Learning Objectives
For successful completion of this course, student should have successfully completed: <ul style="list-style-type: none"> ❖ HSC (10+2) or equivalent from a recognized Board. OR ❖ 10+3 Diploma (any stream) awarded by any State Board of Technical Education. 	After successful completion of this course, student should be able to <ul style="list-style-type: none"> ❖ Communicate effectively in English ❖ Think Critically ❖ Perform better in Team ❖

SYLLABUS FOR THEORY UNITS

UN	Detailed Syllabus of the Unit	Credit
01-01	<p>Introduction: Theories of Communication, Types and modes of Communication</p> <p>Language of Communication: Personal, Barriers and Strategies, Intra Personal, Inter Personal and Group Communication</p> <p>Speaking Skills: Monologue, Dialogue, Group Discussion, Effective Communication/ Mis-Communication</p>	Credit 01
01-02	<p>Understanding the Basis of Verbal Communication: Organizing Your Messages, Using Vocal Elements Effectively, Understanding Nonverbal Language, Developing Credibility, Giving and Receiving Feedback, Overcoming Barriers to Communication, Communicating Ethically, Understanding Cross-Cultural Issues</p>	
01-03	<p>Working with Customers: Understanding Customer Service Basics, Communicating Empathetically, Asking Question to Understand Problems, Denying Request, Coping with Angry Customers</p>	
01-04	<p>Developing Professional Telephone Skills: Exploring Professional Telephone Communication, Placing Telephone Calls, Receiving Telephone Calls, Using Voice Mail, Leaving Professional Messages, Taking Calls for Other People, Screening, Holding, and Transferring Calls, Developing Cell Phone Etiquette</p>	
01-05	<p>Improving Informal Communication: Communicating Informally, Listening Actively, Speaking Persuasively, Negotiating Effectively, Managing Conflict, Participating in Meeting, Dealing with Office Politics, Making Proper Introductions</p>	

02-01	<p>Understanding Reading and Writing: Close Reading, Comprehension, Summary Paraphrasing, Analysis and Interpretation, Translation(from Indian language to English and vice-versa) Literary/Knowledge Texts</p> <p>Writing Skills: Documenting, Report Writing, Making notes, Letter Writing</p>	Credit 02
02-02	<p>Uncovering the Secrets of Clear writing: Clarifying Written Communication, Writing Solid Sentences, Developing Effective Paragraphs, Mastering Punctuation</p>	
02-03	<p>Communicating with E-Mail and Memos: Understanding E-Mail Message and Memos, Composing the Main Elements of Message, Creating Professional E-Mail Message, Constructing Professional Memos, Writing Request Messages, Writing Response Messages, Writing Bad- News Messages, Technology Tools</p>	
02-04	<p>Developing Reports and Proposals: Understanding Reports and Proposals, Planning a Report or Proposals, Writing Proposals</p>	
02-05	<p>Writing for Employment: Writing Effective Cover Letters, Planning Resumes, Writing Chronological Resumes, Writing Functional Resumes, Requesting Letters of Reference, Sending Follow-Up Messages, Accepting or Rejecting Job Offers</p>	
03-01	<p>Identifying and Defining Problems: Understanding Problem Solving, Analyzing Problems, Determining Causes, Simplifying Complex Problems, Identifying and Managing Risks, Avoiding Problem-Solving Traps</p>	Credit 03
03-02	<p>Solving the Problem: Gathering and Analyzing Data, Developing Alternatives, Evaluating Options, Implementing the Solution, Monitoring and Managing the Solution, Using Adaptive Techniques, Developing Ethical Solution</p>	

03-03	Thinking Critically: Understanding Critical Thinking, Assessing the Credibility of an Argument, Becoming a Critical Thinker	
03-04	Group Decision Making and Problem Solving: Understanding Group Dynamics, Evolving From a Group to a Team, Using Divergent Thinking, Using Convergent Thinking, Avoiding Common Group Traps, Working with Large Group	
03-05	---	
04-01	Working in Groups and Teams: Understanding the Role of Team in Organizations, Defining the types of Groups and Teams, Recognizing Differences Between Groups and Teams, Ensuring Team Success, Working with Distributed Teams	Credit 04
04-02	Exploring Team Roles and Processes: Recognizing the Need for Team Leadership, Selecting Team Member, Choosing the Optional Team Size, Defining Common Team Roles, Establishing Team Rules, Clarifying Team Objectives, Making Collective Decisions	
04-03	Building and Developing Teams: Understanding the Benefits of Working in Teams, Fostering Relationships, Overcoming Resistance, Using Team-Building Activities, Dealing with Difficult Team Member, Benefits of professional networking	
04-04	Presenting yourself Professionally: Meeting Business Casual Standards, Maintaining a Professional Wardrobe, Practicing good Grooming and Hygiene, Improving Your Speech	

04- 05	Developing Your Interpersonal Skills: Networking Professionally, Showing Basic Office Courtesies, Recovering from difficult interpersonal situations, Displaying Optimism and Enthusiasm, Developing Diplomacy Skills, Interacting with others, Respecting social protocols	
-----------	--	--

LEARNING RESOURCE DETAILS

LR Code	Title Author	Edition Year	ISBN Publisher
<p>Course Website Link for (1) Text-EBook (2) Mobile and Online Lectures (3) Video Lectures (4) MOOCs (5) OERs (6) Discussion Forum for online interaction (7) Live Virtual Class Lectures and (8) Continuous Assessment Test</p>			
AEC111-WL	https://goo.gl/e6F69u (Copy and Paste URL in Browser)	2016	- YCMOU
Books			
AEC111-C01	English Communication Michelle Jacobson	2016	YCMOU
AEC111-R01	Soft Skills for Everyone Jeff Butterfield	2010	978-81-315-1467-2 CENGAGE

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

OPN 101

अध्ययन कौशल्यांचा
अधिष्ठान अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले

वाचन आणि लेखन कौशल्ये

लेखिका : डॉ. उषा पिरे, श्रीमती अंजली सायगावकर

घटक १ : वाचन : ओळख	१
घटक २ : वाचनाचे प्रकार	१२
घटक ३ : वाचनवेगासहित आकलन	१७
घटक ४ : व्यक्तिभिन्नतेनुसार वाचन	२२
घटक ५ : लेखनकौशल्य : तोंडओळख	२५
घटक ६ : लेखनासाठी प्राथमिक कौशल्ये	३३
घटक ७ : लेखनसिद्धीची महत्त्वाची अंगे	४०
घटक ८ : स्वयं-अध्ययन व मूल्यांकनासाठी लेखन	४८
घटक ९ : सारांश, निबंध व पत्रलेखन कौशल्य	५५

अनुक्रमणिका

१.	स्वागत आणि अभिनंदन !	१
२.	मार्गदर्शिकेची उद्दिष्टे	१
३.	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे वेगळेपण	१
४.	मुक्त विद्यापीठाच्या एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) शिक्षणक्रमाचे वेगळेपण	४
५.	अभ्यासकेंद्राचे सहकार्य	६
६.	एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) - शिक्षणक्रम संरचना	७
७.	एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) शिक्षणक्रम - मूल्यमापन	९
८.	संपर्कसत्रातील कार्ये	१०
९.	संपर्कसत्र वेळापत्रक	१३
१०.	दीर्घ स्वाध्याय स'द्रीकरणासाठी ओव्हरहेड प्रोजेक्टरचा/ पॉवर पॉईंटचा वापर	२०
११.	संमंत्रण : संकल्पना आणि उपयुक्तता	२५
१२.	ग्रंथालयाचा स्वयं-अध्ययनासाठी वापर	२७
१३.	स्वाध्यायावरील गुणात्मक शैल्यांचा अध्ययनासाठी वापर	२९
१४.	एम. ए. शिक्षणशास्त्र शिक्षणक्रमातील उत्तीर्णतेचे नियम	३०
१५.	प्रश्न तुमचे उत्तर आमचे	३१
१६.	विद्यापीठाशी संपर्क पत्र नमुना	३५
१७.	द्वितीय वर्षासाठी प्रवेश	३६
	परिशिष्टे - १ ते १०	३७-५२

ज्ञानगंगा धरोधरी

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 525

ज्ञानगंगा घरोघरी

शिक्षणाचे मानसशास्त्रीय यथार्थदर्शन

लेखक : श्री. गो. रा. बेळे, डॉ. चित्रा सोहनी, डॉ. रामदास बरकले, डॉ. ह. ना. जगताप

घटक १	: शैक्षणिक मानसशास्त्र स्वरूप, व्याप्ती व अभ्यासपद्धती	१
घटक २.	: वाढ व विकास	४२
घटक ३	: अध्ययन (भाग-१)	७५
घटक ४	: अध्ययन (भाग-२)	११२

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 526

ज्ञानगंगा घरोघरी

व्यक्तिमत्त्वातील मानसशास्त्रीय यथार्थदर्शन

लेखक : डॉ. दीपा डबीर, डॉ. सौ. हेमा पारसनीस, प्रा. अरविंद कपोले, डॉ. अ. न. जोशी, डॉ. के. डी. कुलकर्णी

घटक ५	: बुद्धिमत्ता	१
घटक ६	: सर्जनशीलता	२२
घटक ७	: व्यक्तिमत्त्व	३५
घटक ८	: अध्यापनाचे व अध्यापकाचे मानसशास्त्र	५५
घटक ९	: भारतीय मानसशास्त्र	८८

ज्ञानगंगा घोषघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 527
EDU 528

EDU 527

अनुदेशन प्रणाली अभिकल्प

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे

घटक १	: शिक्षणासाठी प्रणाली मार्ग	१
घटक २	: शिक्षण, अनुदेशन व प्रशिक्षण	७
घटक ३	: काही मतप्रणालींच्या अध्ययनाचे स्वरूप	१३

EDU 528

दूरशिक्षणातील अनुदेशन अभिकल्प

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे

घटक ४	: अनुदेशन अभिकल्पासाठी प्रतिमाने व पृथक्करण	२८
घटक ५	: अनुदेशन अभिकल्प म्हणजे काय?	३९
घटक ६	: उद्दिष्टे व त्यांची मांडणी	४३
घटक ७	: पाठ्यक्रम	५१
परिशिष्ट १	: दूरशिक्षणाचे स्वरूप	५८
परिशिष्ट २	: बोधात्मक व भावात्मक क्षेत्राचे वर्गीकरण	६६
परिशिष्ट ३	: अभ्यासक्रम रचना प्रकार	६९
परिशिष्ट ४	: उद्दिष्टे लिहिण्यासाठी पडताळा सूची	७५
परिशिष्ट ५	: शिक्षणक्रम नियंत्रक प्रपत्रे	८०
परिशिष्ट ६	: पारिभाषिक शब्दसूची	८६
परिशिष्ट ७	: अधिक वाचनासाठी पुस्तके	८८

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 531

EDU 532

EDU 531

शिक्षणातील मूल्यनिर्धारण

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे, डॉ. नारायण उपासनी, श्री. अनिल पाठक

घटक १	: मूल्यनिर्धारण, मापन आणि मूल्यमापन	१
घटक ३	: शैक्षणिक मूल्यनिर्धारणाचा पाया	१६
घटक ४	: शैक्षणिक मापन	२३
घटक ५	: परीक्षेचे प्रकार आणि कसोट्या	३३
घटक ९	: श्रेणी निर्धारणाचे तंत्र आणि तत्त्व	६८
घटक १०	: प्रश्नपेढी	७७
घटक ११	: प्रभुत्व अध्ययन आणि परीक्षण	८३

EDU 532

शिक्षणातील मूल्यमापन

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे, डॉ. नारायण उपासनी, श्री. अनिल पाठक

घटक ६	: कसोटीचा विकास	४२
घटक ७	: कसोटी आणि प्रश्न पृथक्करण	५०
घटक ८	: कसोटीतील प्रामांक आणि त्याचे अर्थ	५९
घटक १२	: मूल्यमापन म्हणजे काय?	९७
घटक १३	: मूल्यमापनाचे हेतू आणि ध्येये	१०१
घटक १४	: मूल्यमापन प्रतिमाने	१०७
घटक १५	: मूल्यमापनातील काही महत्त्वाचे विषय	११३

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 533

EDU 534

EDU 533

शिक्षणातील संज्ञापनाचे मार्ग

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे

घटक १	: संज्ञापन प्रक्रिया	१
घटक २	: परिणामकारक शैक्षणिक संज्ञापन	१०
घटक ३	: उच्च शिक्षणातील अनुदेशन प्रकार	२८
घटक ४	: अनुदेशनाच्या प्रत्यक्ष पद्धती	३६

EDU 534

दूरशिक्षणातील संज्ञापनाचे मार्ग

लेखक : प्रा. प्रकाश देशपांडे

घटक ५	: शैक्षणिक श्राव्य कार्यक्रम	४५
घटक ६	: अनुदेशन व्हिडिओ व अनुदेशन क्रमान्वित कार्यक्रम	५४
घटक ७	: मुद्रित अनुदेशन साहित्य	७१
घटक ८	: दूरशिक्षणातील संज्ञापनाचे विविध रचना-प्रकार	९०

ज्ञानगंगा धरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 535
EDU 536

EDU 535

शैक्षणिक व्यवस्थापन

लेखक : प्रा. सौ. चंद्रकांता चव्हाण, प्रा. सौ. शशिकला देशपांडे, प्रा. सौ. सरोज वीरकर, प्रा. सौ. सुनंदा एडके

घटक १	: शैक्षणिक व्यवस्थापन व प्रशासन	१
घटक २	: निर्णय क्षमता	२१
घटक ४	: नेतृत्व	४२
घटक ६	: साधनस्रोत व्यवस्थापन	७४

EDU 536

शैक्षणिक प्रशासन

लेखक : प्रा. दत्तात्रय आचवल, प्रा. सौ. माधवी नवले, प्रा. एस. पी. जोशी, प्रा. सौ. सीमा कत्रे

घटक ३	: संघटन	३०
घटक ५	: पर्यवेक्षण आणि नियंत्रण	५५
घटक ७	: प्रशासन संशोधन आणि नियोजनपूर्वक परिवर्तन	९२
घटक ८	: भारतातील शिक्षणप्रणाली व प्रशासकीय संरचना	११४

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 537

ज्ञानगंगा घरोघरी

EDU 537

शैक्षणिक नियोजन - भाग १

लेखक डॉ. वसंत काळपांडे

घटक १	शैक्षणिक नियोजन सबोध आणि विविध प्रकार	१
घटक २	भारतातील बहुस्तरीय शैक्षणिक नियोजन	१०
घटक ३	सूक्ष्म स्तर शैक्षणिक नियोजन	१६
घटक ४	शैक्षणिक वित्तव्यवस्था	४१

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 538

EDU 538

शैक्षणिक नियोजन - भाग २

लेखक डॉ. यशवंत वाणी, डॉ. शशी गायकवाड, प्रा. गजानन शिंदे

घटक ५	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण	१
घटक ६	शिक्षणाचे अर्थशास्त्र	३३
घटक ७	वित्तीय व्यवस्थापन	५७
घटक ८	शैक्षणिक नियोजनाची साख्यिकी	८४

ज्ञानगंगा धरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 539
EDU 540

EDU 539**प्रौढ शिक्षण**

लेखक : श्री. के. एस. गुरव, श्री. सुरेश मथुरे, श्रीमती अनुराधा गुरव

घटक ३	: प्रौढ अध्ययनार्थीची मानसशास्त्रीय गुणवैशिष्ट्ये	२०
घटक ४	: निरंतर शिक्षणातील प्रौढ अध्यापनाची अंगे	४०
घटक ५	: निरंतर शिक्षणातील दळणवळण (संज्ञापन) (Communication)	४५

EDU 540**निरंतर शिक्षण**

लेखक : श्री. के. एस. गुरव, श्री. सुरेश मथुरे, श्रीमती अनुराधा गुरव

घटक १	: निरंतर शिक्षणाचे स्वरूप व महत्त्व	१
घटक २	: समाजशास्त्राचा निरंतर शिक्षणाशी असलेला संबंध	१०
घटक ६	: निरंतर शिक्षणाचे प्रशासन आणि व्यवस्थापन	६१

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

एम.ए. (शिक्षणशास्त्र)

EDU 541

EDU 542

EDU 541

अनौपचारिक शिक्षण

लेखक :

श्री. के. एस. गुरव, डॉ. सविता नवरे, डॉ. श्री. ब. गोगटे, डॉ. कविता साळुंके, डॉ. प्रभू ठाकरे, श्री. सुरेश मथुरे

घटक १	: अनौपचारिक शिक्षणाचे संबोध	१
घटक २	: अनौपचारिक शिक्षणपद्धतीत थोर विचारवंतांचे योगदान	१०
घटक ३	: विकसनशील देशांचे अनौपचारिक शिक्षणातील प्रयोग	२६
घटक ४	: भारतातील साक्षरता व प्राथमिक शिक्षण ह्यांमधील समस्या	३६

EDU 542

अनौपचारिक शिक्षणाची भूमिका

लेखक :

श्री. के. एस. गुरव, डॉ. सविता नवरे, डॉ. श्री. ब. गोगटे, डॉ. कविता साळुंके, डॉ. प्रभू ठाकरे, श्री. सुरेश मथुरे

घटक ५	: शासकीय व अशासकीय संस्थांची अनौपचारिक शिक्षणाबाबत भूमिका	८४
घटक ६	: अनौपचारिक शिक्षणातील अध्ययन-अध्यापन तंत्रे आणि मूल्यमापन	८९
घटक ७	: अनौपचारिक शिक्षणाची आर्थिक बाजू	१११

ज्ञानगंगा घरोघरी

CONTENTS

CONTENTS	1
CREDIT 1: UNITS 01 TO 03	9
UNIT 01 VALUES AND VALUE EDUCATION	9
1.00 BEFORE WE BEGIN	9
1.01 UNIT OBJECTIVES	9
1.02 VALUE (ETHICS)	9
1.03 VALUES EDUCATION.....	12
1.04 THE INTEGRATION OF CONSTITUTIONAL VALUES & PEACE IN EDUCATION	15
1.05 STEPHEN COVEY'S APPROACH IN 'SEVEN HABITS' AND 'EIGHTH HABIT' BOOKS	19
1.06 END QUESTIONS.....	22
1.07 REFERENCES	22
UNIT 02 INSIDE OUT.....	24
2.00 BEFORE WE BEGIN	24
2.01 UNIT OBJECTIVES	24
2.02 PERSONALITY AND CHARACTER ETHICS	25
2.03 PARADIGM AND PARADIGM SHIFTS.....	26
2.04 PRINCIPLE CENTERED PARADIGM	28
The "Inside out" Paradigm	28
2.05 HABITS: DEFINITION	29
2.06 MATURITY SPECTRUM	31

2.07 EFFECTIVENESS AS P/PC BALANCE.....	32
2.08 END QUESTIONS.....	34
2.09 REFERENCES	34
UNIT 03 HABIT OF PROACTIVITY	35
3.00 BEFORE WE BEGIN	35
3.01 UNIT OBJECTIVES	35
3.02 FOUR HUMAN GIFTS (ENDOWMENTS)	36
3.03 WHAT IS PROACTIVITY?	36
3.04 PROACTIVITY AND STIMULUS AND RESPONSE:.....	37
3.06 TAKING INITIATIVES	38
Making and keeping commitments.....	38
3.07 LANGUAGE OF REACTIVE AND PROACTIVE PEOPLE	39
3.08 CIRCLE OF INFLUENCE AND CIRCLE OF CONCERN	40
Direct, Indirect and No Control	45
3.09 END QUESTIONS.....	45
3.10 REFERENCES	46
CREDIT 02: UNIT 04 TO UNIT 06.....	47
UNIT 04 HABIT OF PERSONAL LEADERSHIP.....	47
4.00 BEFORE WE BEGIN	47
4.01 UNIT OBJECTIVES	47
4.02 WHAT IS MEANT BY THE END?	48
4.03 ALL THINGS ARE CREATED TWICE.....	48

4.04 BY DESIGN OR DEFAULT	49
4.05 OUR CENTERS.....	51
4.06 WRITING AND USING PERSONAL MISSION STATEMENT.....	53
4.07 USING OUR WHOLE BRAIN.....	54
Two Ways to Tap the Right Brain.....	55
One way is to Expand Perspective	56
4.08 DEVELOPING AN AFFIRMATION STATEMENT WHICH IS PERSONAL, POSITIVE, PRESENT TENSE, VISUAL AND EMOTIONAL.....	57
Identifying Roles and Goals.....	58
4.09 END QUESTIONS.....	59
4.10 REFERENCES	59
UNIT 05 HABIT OF PERSONAL MANAGEMENT.....	60
5.00 BEFORE WE BEGIN	60
5.01 UNIT OBJECTIVES	60
5.02 Introduction.....	61
5.03 THE POWER OF INDEPENDENT WILL	62
Four Generations of Time Management.....	63
5.04 FOUR CLASSES OR QUADRANTS OF ACTIVITIES.....	65
Nature of Activities in the four quadrants and how to manage them.....	65
5.05 WHAT IT TAKES TO SAY "NO".....	70
Moving Into Quadrant II.....	72
5.06 THE QUADRANT II TOOL.....	73
Becoming a Quadrant II Self-Manager.....	75
5.07 LIVING IN QUADRANT II	77
Advances of the Fourth Generation.....	78
5.08 DELEGATION: INCREASING P AND PC.....	79
Gofer Delegation.....	80

Stewardship Delegation	81
5.08 THE QUADRANT II PARADIGM	83
5.09 END QUESTIONS.....	84
5.10 REFERENCES	84
UNIT 06 PUBLIC VICTORY	86
6.00 BEFORE WE BEGIN	86
6.01 UNIT OBJECTIVES	86
6.02 INTRODUCTION.....	87
6.03 THE EMOTIONAL BANK ACCOUNT.....	89
6.04 SIX MAJOR DEPOSITS	90
Understanding the Individual.....	91
Attending to the Little Things.....	92
Keeping Commitments.....	93
Clarifying Expectations	94
Showing Personal Integrity	95
Apologizing Sincerely When You Make a Withdrawal	97
6.05 THE LAWS OF LOVE AND THE LAWS OF LIFE	98
P Problems are PC Opportunities.....	101
6.06 THE HABITS OF INTERDEPENDENCE.....	102
6.07 END QUESTIONS.....	102
6.08 REFERENCES	103
CREDIT 03: UNIT 07 TO UNIT 09.....	104
UNIT 07 INTERPERSONAL LEADERSHIP (WIN-WIN)	104
7.00 BEFORE WE BEGIN	104
7.01 UNIT OBJECTIVES	105

Gen 203: Value Education (8 Habit) Page 4

7.02 SIX PARADIGMS OF HUMAN INTERACTION	105
Win-Win	105
Win-Lose.....	106
Lose-Win.....	107
Lose-Lose	108
Win	109
Which Option Is Best?	109
Win-Win or No Deal	111
7.03 FIVE DIMENSIONS OF WIN-WIN	114
Character	114
INTEGRITY.....	114
MATURITY.	115
ABUNDANCE MENTALITY	116
Relationships.....	118
Agreements.....	119
7.04 WIN-WIN MANAGEMENT TRAINING	120
Win-Win Performance Agreements	123
7.05 PROCESSES.....	127
7.06 END QUESTIONS.....	128
7.07 REFERENCES	129
UNIT 08 PRINCIPLES OF EMPATHIC COMMUNICATION.....	130
8.00 BEFORE WE BEGIN	130
8.01 UNIT OBJECTIVES	131
8.02 CHARACTER AND COMMUNICATION	131
8.03 EMPATHIC LISTENING	133
8.04 DIAGNOSE BEFORE YOU PRESCRIBE	136
8.05 FOUR AUTOBIOGRAPHICAL RESPONSES.....	137
Understanding and Perception	142
8.06 THEN SEEK TO BE UNDERSTOOD	143

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

GEN 203

पद्व्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम

मूल्यशिक्षण

ज्ञानगंगा घरोघरी

लेखक : डॉ. संतोष मुळावकर, डॉ. कल्पना मुळावकर, डॉ. विजया पाटील

घटक १ : मूल्ये व मूल्यशिक्षण : तात्त्विक ओळख	१
घटक २ : मूल्यशिक्षण : आढावा व सद्यःस्थितीत गरज	२७
घटक ३ : नैतिक मूल्य आणि मूल्य रुजवणूक	५९
घटक ४ : मूल्य विकास	६५
घटक ५ : मूल्यशिक्षणाचे मूल्यमापन आणि संशोधन	८७